

Pajęczaki

Michał Ciach, Mariusz Gwardjan, Piotr Zięcik

WYSTĘPOWANIE TYGRZYKA PASKOWANEGO *ARGIOPE BRUENNICHII* NA WYŻYNIĘ MAŁOPOLSKIEJ I POŁUDNIOWYM MAZOWSZU

Tygrzyk paskowany po raz pierwszy na Wyżynie Małopolskiej wykryty został w roku 1975 w Dobrowie k. Staszowa EA09 (Puszkarski 1981). W latach 90. XX wieku odnotowano tam kolejne stanowiska: Chęciny DB62 (Barabas i Górzyński 1998), Kielce – Góra Karczówka DB73, Kolonia Kłucka DB55, Wilczków DB45 oraz Sielpia Wielka DB56 (Kowalski *et al.* 1999). W połowie lat 90. tygrzyk paskowany został wykazany także z Niziny Mazowieckiej (Kowalczyk 1997, Ciach *et al.* 1999, Diehl *et al.* 2003). W ciągu kilku ostatnich lat zainteresowanie tym łatwo wykrywalnym gatunkiem znacznie się zwiększyło, co spowodowało wzrost liczby doniesień o jego stanowiskach. Niniejsza praca podsumowuje dane o występowaniu tego pająka na terenie Wyżyny Małopolskiej oraz Niziny Środkomazowieckiej i Wzniesień Południowomazowieckich w latach 1991 – 2004 (tab., ryc.). W jednym przypadku uwzględniono obserwację z Kaliszan w Małopolskim Przełomie Wisły (Wyżyna Lubelska).

Tab. Wykaz stanowisk tygrzyka paskowanego *Argiope bruennichi* na terenie Wyżyny Małopolskiej oraz południowego Mazowsza

Table. List of the sites of the spider *Argiope bruennichi* in the Małopolska upland and southern Mazowsze. (1) - site, (2) - commune, (3) - county, (4) - observation, (5) - habitat, (6) - date, (7) - observer

Lp.	Stanowisko (1)	Gmina (2)	Powiat (3)	UTM	Obserwacja (4)	Środowisko (5)	Data (6)	Obserwator (7)
1.	Barkowice Mokra	Sulejów	piotrkowski	DB29	Pojedyncze osobniki	Nieuzytki	1991	Z. Kołodzki
2.	Kaliszany	Józefów	opolski	EB55	1 ♀ na sieci	Wyspa w korycie Wisły	09.1997	J. Tabor
3.	Kunów	Kunów	ostrowiecki	EB14	Kilkanaście ♀	Wrzosowisko na skraju łąk	08.1998	B. Sepiół
4.	Tomaszów Maz.	Tomaszów Maz.	tomaszowski	DC31	1 osobnik	?	09.1998	J. Kurzawa
5.	Gostomia	Nowe Miasto nad Pilicą	grójecki	DC71	1 ♀ na sieci	Podmokła łąka z turzycami	08.1999	M. Ciach

cd. tabeli na następnej stronie

cd. tabeli

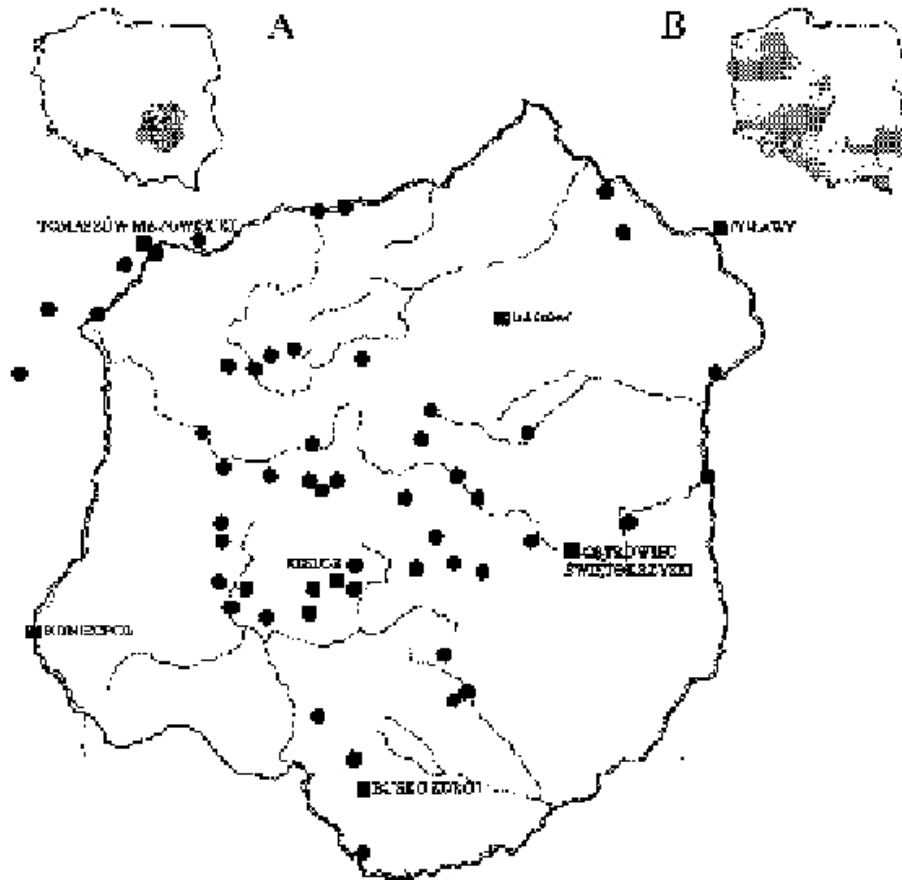
6.	Wiaderno	Tomaszów Maz.	tomaszowski	DC20	Kilkadziesiąt osobników	Podmokła łąka z sitem wśród pól	08.1999	M. Ciach
7.	Piotrków Trybunalski	Piotrków Trybunalski	piotrkowski	DB19	Liczne osobniki	Łąka	1999	Z. Kołodzki
8.	Nowe Miasto nad Pilicą	Nowe Miasto nad Pilicą	grójecki	DC71	?	Łąka	1999	Z. Kołodzki
9.	Ilża	Ilża	radomski	EB16	1 ♀ na sieci	Skraj polnej drogi	08.2000	M. Gwardjan
10.	Gąsawy Rządowe	Jastrząb	sztybołowiecki	DB97	2 ♀ na sieciach	Piaszczysta łąka na skraju lasu	08.2000	M. Gwardjan
11.	Życiny	Raków	kielecki	EB01	16 ♀ i 1 ♀ na 100 m ²	Skraj lasu z jałowcem	08.2000	M.Gwardjan
12.	Kije	Kije	pińczowski	DB70	1 ♀ na sieci	Podmokła łąka z sitem	08.2000	M. Gwardjan
13.	Nowa Wieś	Kozienice	kozienicki	EC32	ok. 30-40 osobników	Łąka	08.2001	M. Rębiś
14.	Aleksandrówka	Kozienice	kozienicki	EC31	1 osobnik	Łąka	08.2001	M. Rębiś
15.	Szczerbaków	Wiślica	buski	DA77	1 osobnik	Łąki w dolinie rz. Nidy	08.2001	W. Nalepa
16.	Niechcice	Rozprza	piotrkowski	DB08	Bardzo liczne osobniki	W zbożu	2001	Z. Kołodzki
17.	Białocin	Rozprza	piotrkowski	DB08	Pojedyncze osobniki	Na skraju drogi	2001	Z. Kołodzki
18.	Lucimia	Przyłęk	zwoleński	EB57	4 ♀ na sieciach	Łąki w dolinie rz. Zwoleński	07.2002	A. Kotowicz
19.	Starachowice	Starachowice	starachowicki	EB05	1 ♀ na sieci	Park miejski	07.2002	J. Major
20.	Wielebnów	Łopuszno	kielecki	DB44	1 ♀	Miedza śródpolna	07.2002	M. Polak
21.	Wąchock	Wąchock	starachowicki	DB95	2 ♀ na sieciach	Sucha łąka na zboczu	08.2002	W. Błoński
22.	Zakrucze	Małogoszcz	jędrzejowski	DB53	2 ♀ na sieciach	Piaszczysta łąka	08.2002	M. Gwardjan
23.	Celiny	Bodzentyń	kielecki	DB94	2 osobniki	Łąka	2002	P.Szczepaniak
24.	Święta Katarzyna	Bodzentyń	kielecki	DB93	1 osobnik	Łąka	2002	P.Szczepaniak
25.	Ociesęki	Raków	kielecki	DB92	kilkanaście ♀	Podmokła łąka i suche nieużytki	2002	P.Zięcik
26.	Zajączków	Piekoszów	kielecki	DB53	Liczne osobniki	Podmokła łąka z jeżyną	2002	J. Staniszevska, P. Zięcik
27.	Kunów	Kunów	ostrowiecki	EB14	2 ♀	Pod dachem budynku	2002	B. Sepioł
28.	Łokietka	Sławno	opoczyński	DC40	Kilkadziesiąt osobników	Podmokła łąka z sitem	07.2003	M.Ciach
29.	Kielce - Białogon	Kielce	Kielce	DB63	4 ♀ na sieciach	Łąka na skraju lasu	07.2003	M.Gwardjan
30.	Chańcza	Raków	kielecki	EB01	Liczne osobniki	Na roślinności zielonej	07.2003	P.Zięcik
31.	Nowiny	Sitkówka-Nowiny	kielecki	DB62	ok. 15 osobników	Piaszczysta łąka nad rz. Bobrzą	07.2003	A. Grzegolec
32.	Królowa Wola	Inowłódz	tomaszowski	DC41	ok. 20 ♀	Ogródki działkowe	08.2003	J. Tabor
33.	Sieradowice	Bodzentyń	kielecki	DB94	ok. 50 osobników	Nieużytki i rów przydrożny	08.2003	T. Babiarz
34.	Kielce Zagórze	Kielce	kielecki	DB73	1 osobnik	Podmokła łąka	08.2003	W.Nalepa, M.Marek

cd. tabeli na następnej stronie

cd. tabeli

35.	Suchedniów	Suchedniów	skarżyski	DB85	1 osobnik	Ogródki działkowe	10.2003	M. Kowalczyk
36.	Mokre	Łopuszno	kielecki	DB44	kilka ♀	Podmokła łąka	2003	J. Staniszevska, P. Zięćik
37.	Gnieździska	Łopuszno	kielecki	DB43	kilka ♀	Wrzosowisko	2003	J. Staniszevska, P. Zięćik
38.	Petrykozy	Białaczów	opoczyński	DB58	?	Łąki w dolinie rz. Drzewiczki	2003	P. Ogród
39.	Radestów	Borkowice	przysuski	DB78	kilka ?	Podmokła łąka	2003	J. Staniszevska, M. Bujnowska
40.	Strażnica	Smyków	konecki	DB65	kilkanaście ♀	Podmokła łąka	2003	J. Staniszevska, P. Zięćik,
41.	Kucembów	Stąporków	konecki	DB75	kilka ♀	Podmokła łąka	2003	J. Staniszevska
42.	Cieklińsko	Ruda Maleniecka	konecki	DB46	kilka ♀	Podmokła łąka	2003	J. Staniszevska
43.	Podlesie	Radoszyce	konecki	DB56	kilka ♀	Podmokła łąka	2003	J. Staniszevska, P. Zięćik
44.	Luta	Stąporków	konecki	DB75	kilka ♀	Podmokła łąka	2003	J. Staniszevska
45.	Bębnow	Gowarczów	konecki	DB57	kilka ♀	Suche nieużytki	2003	J. Staniszevska
46.	Szaniec	Busko - Zdrój	buski	DA79	Liczne osobniki	Sucha łąka na skraju lasu	2003	J. Staniszevska, P. Zięćik
47.	Lipowe Pole	Skarżysko Kościelne	skarżyski	DB96	kilka ♀	torfowisko	2003	J. Staniszevska, P. Zięćik
48.	Kurzacze	Gowarczów	konecki	DB68	kilka ♀	Podmokła łąka z turzycami	2003	J. Staniszevska, P. Zięćik
49.	Rudki	Nowa Słupia	kielecki	EB03	3 osobniki	Kserotermiczne zbocze	2003	P. Szczepaniak
50.	Lemierze	Bałtów	ostrowiecki	EB34	14 ♀ na sieciach	Łąka	08.2004	B. Sępioł
51.	Korzecko	Chęciny	kielecki	DB52	1 ♀	Sucha łąka na skraju lasu	08.2004	M. Gwardjan
52.	Białaczów	Białaczów	opoczyński	DB58	?	Łąka	2004	P. Ogród
53.	Kielce , os. Świętokrzyskie	Kielce	Kielce	DB73	2 ♀	Sucha skarpa	2004	P. Zięćik
54.	Stąporków	Stąporków	konecki	DB66	kilkanaście ♀	Suche pożarysko	2004	J. Staniszevska, P. Zięćik

Występowanie *Argiope bruennichi* na Wyżynie Małopolskiej i południowym Mazowszu nie było przedmiotem odrębnych prac badawczych. W drugiej połowie lat 90. XX wieku Kowalski *et al.* (1999) sugerowali powszechne występowanie tego gatunku na Wyżynie Małopolskiej, co potwierdza niniejsza praca. Ponadto stanowisko z Barkowic Mokrych wskazuje na wcześniejszą niż dotąd odnotowano kolonizację tego terenu (Kowalczyk 1997, Ciach *et al.* 1999), która prawdopodobnie miała miejsce już na początku lat 90. Na omawianym terenie, podobnie jak sugerowali wcześniej Barabasz i Górz (1998), nie stwierdzono preferencji siedliskowych gatunku, który stwierdzany był na terenach nieleśnych o różnym charakterze. Na uwagę zasługuje stwierdzenie sieci łownych dwu samic na budynku mieszkalnym w Kunowie.

Ryc. Rozmieszczenie tygrzyka paskowanego *Argiope bruennichi*. A - stanowiska na terenie Wyżyny Małopolskiej oraz Nizinie Środkowomazowieckiej i Wzniesieniach Południowomazowieckich. B - zasięg występowania w Polsce wg Barabasa i Górze (1998)

Fig. Distribution of the spider *Argiope bruennichi*. A - sites in the Małopolska Upland, Central-Mazovian Lowland, and South-Mazovian Upland. B - the range in Poland after Barabasz and Górz (1998)

Urbański (1948) przyjął dwa główne kierunki rozprzestrzeniania się *Argiope bruennichi* w Europie Środkowej. Pierwszy biegł od zachodu, drugi z południowego wschodu. Barabasz i Górz (1998) przychylił się do tego poglądu, zaś za jego potwierdzenie uważali występowanie populacji tygrzyka paskowanego na terenie Polski w dwu wyraźnych kompleksach z dysjunkcją obejmującą między innymi północną część Wyżyny Małopolskiej oraz południową część Mazowsza. Na podstawie dotychczasowych publikacji i przedstawionych danych można wnioskować, że tygrzyk rozszerzając swój zasięg w pierwszej połowie lat 90. XX w. skolonizował Wyżynę Małopolską i południowe Mazowsze stając się w tym regionie na przełomie wieków gatunkiem powszechnie spotykanym.

Serdeczne podziękowania składamy wszystkim osobom, które udostępniły własne, niepublikowane dane o stanowiskach tygrzyka paskowanego.

Literatura

- Barabasz B., Górz A. 1998. *Argiope bruennichi* (Scopoli 1772) rzadki i słabo zbadany gatunek pająka w Polsce. *Fragm. faun.* 41: 255-267.
- Ciach M., Łukaszewicz P., Tabor J. 1999. *Nowe stanowiska tygrzyka paskowanego Argiope bruennichi na Nizinie Mazowieckiej.* *Kulon* 4: 91-92.
- Diehl B., Mróz I., Plewka T. 2003. *Pająk tygrzyk paskowany w Kampinoskim Parku Narodowym.* *Chrońmy Przyr. Ojcz.* 59, 2: 105-114.
- Kowalczyk J. K. 1997. *Tygrzyk paskowany Argiope bruennichi na Mazowszu.* *Wszechświat* 98: 312-313.
- Kowalski M., Gwardjan M., Piwko W. 1999. *Nowe stanowiska tygrzyka paskowanego Argiope bruennichi w północnej części Krainy Gór Świętokrzyskich.* *Kulon* 4: 93-94.
- Puszkarski T. 1981. *Materiały do znajomości pająków (Aranei) Tarnobrzieskiego Zagłębia Siarkowego. Cz. II . Nowe dla Wyżyny Małopolskiej gatunki pająków (Aranei).* *Ann. UMCS.* 36, 22, Sect. C: 295-299.
- Urbański J. 1948. *Argiope bruennichi (Scopoli 1772) na wyspie Wolin oraz rozmieszczenie tego gatunku na ziemiach polskich.* *Bad. Fizjogr. Pol. Zach.* 1: 160-169.

Adresy autorów:

Michał Ciach, Zakład Zoologii Leśnej i Łowiectwa, Wydział Leśny, Akademia Rolnicza, al. 29 Listopada 46, 31-425 Kraków, e-mail: mciach@ar.krakow.pl

Mariusz Gwardjan, Towarzystwo Badań i Ochrony Przyrody, ul. Sienkiewicza 68, 25-501 Kielce, e-mail: mariusz@tbop.org.pl

Piotr Zięćlik, ul. Kasprowicza 5, 81-379 Gdynia, e-mail: piotrek@tbop.org.pl

OCCURRENCE OF THE SPIDER *ARGIOPE BRUENNICHI* IN THE MAŁOPOLSKA UPLAND AND SOUTHERN MAZOVIA

Summary

In the Małopolska Upland, the spider *Argiope bruennichi* was recorded for the first time in the 1970s, and successive sites were noted there in the 1990s. At the same time, this species was also recorded from southern Mazovia. In recent years, the number of reported sites of this species markedly increased. The present paper reviews the data on the occurrence of this species in the Małopolska Upland, Central-Mazovian Lowland, and South-Mazovian Upland in 1991-2004. It has been found that this spider is common in these areas, and that it colonized southern part of Mazovia earlier than so far suggested. No habitat preference was found as it occurs in different kinds of non-forested habitats. Its webs were discovered on a house. Based on the literature and on the present data, it may be concluded

that this spider colonized the Małopolska Upland and southern Mazovia while expanding its range in the first half of the 1990s, and thus become a common species in these regions on the turn of the century.